

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในบรรดาผู้เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดให้โทษว่า ปัญหาการค้าและการใช้ยาเสพติดให้โทษในปัจจุบัน เป็นปัญหาสังคมที่ค่อนข้างรุนแรงในแต่ละปีรัฐต้องใช้เงินจำนวนมาก ในการป้องกันและปราบปราม และนำมารับผิดูคาและผู้ใช้ยาเสพติดให้โทษ ในอดีตนั้นปัญหาการค้าการใช้ยาเสพติด เป็นปัญหาในกลุ่มชนบางกลุ่ม โดยเฉพาะบรรดาผู้ใหญ่วัยรุ่นที่ไม่อยู่ในระบบโรงเรียน แต่ในระยะหลัง ๆ นี้ การแพร่ระบาดของยาเสพติดเน้นไปอย่างกว้างขวางรวดเร็ว และมีการแพร่เข้าไปในสถานศึกษา ซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนและการควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียนเป็นอย่างมาก (วิรัช ญุฑมาศ, 2525 : 1)

ปัญหาการค้าการใช้ยาเสพติดของ เด็กวัยรุ่น โดยเฉพาะในหมู่นักเรียนนักศึกษา นอกจากจะเป็นเรื่องของการกระทำผิดกฎกระทรวงศึกษาธิการออกตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 132 แล้ว การใช้ยาเสพติดบางชนิดก็ยังเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นการทำลายความมั่นคงของประเทศอีกด้วย (นิรมล เบลีย์นจรูญ, 2530 : 8)

มีการวิจัยที่เกี่ยวกับยาเสพติด พอจะชี้แนวโน้มได้ว่า ในสถานศึกษาต่าง ๆ ใ้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าไป และมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น แต่เป็นการวิจัยบางท้องถิ่นหรือสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่เคยศึกษาเสพติด และเข้ามารับการบำบัดรักษา

ดร. เสรีน ปุณณะพิทานนท์ (2517) ได้ทำการสำรวจนักเรียนระดับ มศ.3 - มศ.5 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ นักเรียน มศ.4 - มศ.6 สายอาชีววะ และนักเรียนในวิทยาลัยและอาชีวชั้นสูง และนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 4,409 คน จากเขตนครหลวงเท่านั้น ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 27 ของกลุ่มตัวอย่าง รายงานว่าเคยใช้ยาเสพติด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2521 : 83)

นายแพทย์ชน แสงสิงแก้ว และคณะ (2517) สำรวจนักเรียนไทยศึกษา จากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับมัธยมในกรุงเทพมหานคร และนักเรียนมัธยมกับวิทยาลัยเทคนิคในจังหวัด

เชียงใหม่กับนครราชสีมา พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ถูกสำรวจนั้น นักเรียนเคยใช้ยาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 23 และมีร้อยละ 6 ที่ยังคงใช้ยาเสพติดอยู่ คือ เป็นผู้ศึกษาเสพติดนั่นเอง และนักเรียนที่ศึกษาเสพติดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่คบหุ้หรือเล่นกับเพื่อนมาก่อน นอกจากนั้นยังเคยใช้กัญชา มารีฮวนา และแอฟเฟคาไมนมาบ้าง

ซึ่งถ้าหากเปรียบเทียบผลการสำรวจของนายแพทย์เด่น แสงสิงแก้ว กับของคร. เสรินแล้วจะพบว่ามีความใกล้เคียงกันอย่างมาก ตัวเลขของ คร. เสริน คือ ร้อยละ 27 ของกลุ่มตัวอย่างที่รายงานว่าเคยใช้ยาเสพติด ตัวเลขของนายแพทย์เด่น คิดเป็นร้อยละ 23 เคยใช้ยาเสพติด ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า จากกลุ่มตัวอย่างของนักเรียน นักศึกษาประมาณเศษหนึ่งส่วนสี่เคยใช้ยาเสพติด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2521 : 84)

คร. เสริน ปุณณะพิธานนท์ (2519) ได้ศึกษานโยบายการใช้จ่ายในทางที่ผิดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และวิทยาลัยครูที่ได้คัดเลือกมารวม 8 แห่ง และห้องที่อื่น ๆ ในเขตเมืองหลวงทั้งสิ้น 1,074 ราย จากผลการวิจัยพบว่าส่วนลึกของนักเรียนที่ทกลองและใช้ยาเสพติดประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาเสพติดที่หาได้ง่าย (เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์) สูงกว่าที่เคยทำวิจัยไว้ก่อนแล้วเป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า สักส่วนของผู้ที่ห้กั้มและใช้ยาเพิ่มจากร้อยละ 27 ในปี 2517 เป็นร้อยละ 35.68 ในปี 2519 (วิรัช กุญฑมาศ, 2525 : 17)

ศจ.คร. เสริน (2521) ได้ทำการศึกษาอีกครั้งหนึ่งกับนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งได้มีการจัดตั้งโครงการให้การศึกษาเกี่ยวกับยาเสพติดและการป้องกัน และกลุ่มเยาวชนที่ประกอบอาชีพแล้ว พบว่า

- การใช้จ่ายต้องห้ามได้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้เฮโรอีนและยานอนหลับ
- การใช้ แอลกอฮอล์ ก็เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เจนในโรงเรียนสามัญ การใช้จ่ายแก๊ง และเหลาแห่งลกลง

- สำหรับนักศึกษาวิทยาลัย การใช้จ่ายส่วนมากลกลง ยกเว้นเหลาแห่งและยาระงับประสาท

จากการสรุปผลการติดตามแก่นักเรียนและนักศึกษา ที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับกาใช้จ่ายยาเสพติดประจำปีการศึกษา 2528 ของฝ่ายสารเสพติด กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา โดยได้ดำเนินการทั้งสิ้น 28 โรงเรียน (โรงเรียนราษฎร์และรัฐบาล) จำนวนนักเรียนที่ติดตามทั้งสิ้น

262 รายงานนั้น ผลปรากฏว่าระดับอายุของนักเรียนและนักศึกษาที่ไชยาเสพติดมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 15 - 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.5 และส่วนมากกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม. 1 - ม. 3) คิดเป็นร้อยละ 57.3 ชนิดของยาที่ไชยพบว่ามีนักเรียนส่วนมากจะไชยามากกว่า 1 ชนิดในเวลาเดียวกัน ประเภทที่ไชยส่วนมากก็คือ สุรา บุหรี่ กัญชา คิดเป็นร้อยละ 38.9 ประเภทที่ไชยรองลงมาคือ บุหรี่ สารระเหย คิดเป็นร้อยละ 21.8 จากสถิตินี้จะสังเกตเห็นได้ว่านักเรียนส่วนมากจะไชยหรือควบคู่กับยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ด้วย (กรมพลศึกษา, 2528 : 18)

นิรมล เปลี่ยนจรูญ (2530) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้กัญชาและสารระเหยของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยไชยกรอบหมอกฏิการเรียนรูทางสังคมศึกษาแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 279 ราย จากจำนวนสถานศึกษา 4 แห่ง ผลการศึกษาพบว่ามึนักเรียนผู้ไชยกัญชาจำนวนทั้งหมด 85 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.5 และนักเรียนไชยสารระเหย 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.6

จากผลงานวิจัยที่ได้เสนอมารข้างคนั้น สามารถชี้ให้เห็นได้ว่า ในสถานศึกษาต่าง ๆ ได้มีการแพร่ระบาดของยาหรือสิ่งเสพติดประเภทต่าง ๆ เข้าไป จากประเด็นปัญหาเหล่านี้ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาถึง กระบวนการของการที่เด็กวัยรุ่นเขาไปเกี่ยวข้องกับการใช้ยาหรือสิ่งเสพติด ประกอบกับจากการทบทวนวรรณกรรมในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติด ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้ากันหลายแง่มุมและหลายสาขาวิชา ที่ผ่าน ๆ มาจนถึงปัจจุบันนี้พบว่าผลงานส่วนมากเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและลักษณะทางประชากร เป็นการศึกษาเชิงการสำรวจ และจากการทบทวนวรรณกรรมของต่างประเทศได้พบว่า ถึงแม้จะมีผลงานวิจัยจำนวนมากที่ได้ศึกษาถึงการใช้ยาเสพติด แต่ผลงานวิจัยเหล่านั้นยังมีข้อจำกัด ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมทั้งของไทยและของต่างประเทศ พบว่าผลงานวิจัยส่วนใหญ่มีข้อจำกัดบางประการที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. ผลงานส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาในลักษณะของการบรรยายหรือการอธิบาย (descriptive) ดังนั้น เมื่อผลงานวิจัยต่าง ๆ เหล่านั้น ไม่ได้ใช้แนวคิดเชิงทฤษฎี (theoretical perspective) มาเป็นแนวทางในการศึกษา จึงทำให้ข้อค้นพบของวิจัยเหล่านั้นยากในการตีความหรือการนำไปใช้ (Marcos, 1986 : 136)

2. การนำ control theory มาประยุกต์ใช้อธิบายพฤติกรรมในสังคมไทยมีอยู่น้อยมาก (สมนึก ชัชวาลย์, 2529 : 2) โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการไชยยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น

3. การนำเอา differential association กับ control theory มาพัฒนาสร้างเป็น causal model เพื่อการอธิบายพฤติกรรมกาไรชยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่นในสังคมไทยนั้นมีอยู่น้อยมาก

จากข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้ศึกษาจึงพยายามที่จะเพิ่มความเข้าใจในกระบวนการของการที่เด็กวัยรุ่นเข้าไปเกี่ยวข้องกับกาไรชยาหรือสิ่งเสพติด โดยการสร้างแบบสมมุติฐาน (causal model) อธิบายกาไรชยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่นโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของ control theory และ differential association theory และนำตัวแบบนี้ไปทดสอบกับยาหรือสิ่งเสพติดประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ คือ บุหรี่ อีลกอฮอล์ และกัญชา การที่ผู้ศึกษาต้องการทดสอบตัวแบบดังกล่าวกับยาหรือสิ่งเสพติดเหล่านี้ ก็เพราะบุหรี่ยาและอีลกอฮอล์ เป็นยาหรือสิ่งเสพติดที่หาง่ายและเด็กวัยรุ่นทั่วไปมักจะไชยาหรือสิ่งเสพติด 2 ประเภทนี้ก่อนเป็นอันดับแรก ทั้งผลงานวิจัยของนายแพทย์เผ่น แสงสิงแก้วและคณะ ได้พบว่านักเรียนที่ศึกษาเสพติดให้โทษนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่กินบุหรี่ยาและกิมสุรามาก่อน ยาเสพติดทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นสิ่งที่เด็กวัยรุ่นคิดว่าไม่ผิดกฎหมาย และได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ จะใช้กันก่อนที่จะพวกเขาจะกาไรชยาผู้ใหญ่ออกไป (Johnston, 1982)

จากการศึกษาของฝ่ายสารเสพติด กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา (2528) ได้พบว่าชนิดของยาเสพติดที่เด็กนักเรียนใช้นั้น จะไชยามากกว่า 1 ชนิดในเวลาเดียวกัน ประเภทที่ไชส่วนมากได้แก่ บุหรี่ อีลกอฮอล์ กัญชา คิดเป็นร้อยละ 38.9 (กรมพลศึกษา, 2528 : 18)

จากการศึกษาของ นิรมล เปลี่ยนจรูญ (2530) ได้พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 279 ราย มีนักเรียนไชกัญชาทั้งหมด 85 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.5

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างตัวแบบสมมุติฐาน (causal model) อธิบายกาไรชยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น โดยการนำ proposition หลัก ที่อนุพันธ์ (derived) มาจาก control theory และ differential association theory เข้ามายู่ในตัวแบบเดียวกัน
2. เพื่อทดสอบตัวแบบดังกล่าวกับตัวอย่างประชากรนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

3. เพื่อเปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรแต่ละตัวในทัวแบบ ว่าตัวแปรแต่ละตัวนั้นจะมีอิทธิพลในการอธิบายถึงสาเหตุ ของการที่เด็กวัยรุ่นเข้าไปเกี่ยวข้องกับกาไรยาหรือสิ่งเสพติด ไหมมากน้อยต่างกันอย่างไร
4. เพื่อทดสอบว่าทัวแบบ (model) ที่ได้สร้างขึ้นมานี้ จะอธิบายได้ดีในยาหรือสิ่งเสพติดประเภทใด (บุหรี่ อัลกอฮอล์ กัญชา)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถจะช่วยให้เข้าใจและเห็นถึงสาเหตุของการที่เด็กวัยรุ่นในสถานศึกษา ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกาไรยาหรือสิ่งเสพติด
2. จะทำให้ทราบได้ว่า model ที่ได้สร้างขึ้นมาจากแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาของประเทศทางตะวันตกนั้น สามารถจะนำมาอธิบายถึงสาเหตุของการที่เด็กวัยรุ่นของไทยในสถานศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับกาไรยาหรือสิ่งเสพติดได้มากน้อยเพียงไร และเหมาะสมหรือไม่